

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Νίκος Καζαντζάκης, Αθήνα

Ο Νίκος Καζαντζάκης υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους σύγχρονους Έλληνες λογοτέχνες και ο περισσότερο μεταφρασμένος παγκοσμίως. Υπήρξε πολυγραφότατος και ασχολήθηκε σχεδόν με κάθε είδος λόγου: μυθιστόρημα, ποίηση, ταξιδιωτικές εντυπώσεις, δοκίμια, αρθρογραφία, λεξικά, μετάφραση κ.λπ. Το ακόλουθο κείμενο είναι απόσπασμα από τη μυθιστορηματική αυτοβιογραφία του Αναφορά στον Γκρέκο (α' έκδοση 1961).

Μιαν ανοιξιάτικη Κυριακή θυμούμαι δυο τρεις ανθισμένες κερασιές σ' ένα οργανωμένο κόκκινο χωράφι, γέμισε η καρδιά μου ευτυχία. Βγήκε τη στιγμή εκείνη κι έλαμψε ο ήλιος σαν την πρώτη μέρα που βγήκε από τα χέρια του Θεου· έλαμψε η θάλασσα του

Σαρωνικού, πέρα η Αίγινα στο πρωινό φως γέμισε τριαντάφυλλα· δυο κοράκια πέταξαν καλοσήμαδα δεξά μου και τα φτερά τους αντιδόνησαν σαν κόρδες δοξαριού.

Από τη μια μεριά τα κύματα σαν ομηρικά άλογα, με άσπρες χαίτες, δροσεροί μακρόσυρτοι στίχοι του Ομήρου, κι από την άλλη μεριά η ελιά της Αθηνάς όλο λάδι και φως, κι η δάφνη του Απόλλωνα, και τα θαματοουργά όλο κρασί και τραγούδι αμπέλια του Διόνυσου. Στεγνή, λιτοδίαιτη γης, πέτρες ροδοκοκκινισμένες από τον ήλιο, τα βουνά γαλάζια κυματίζουν ανάερα, αχνίζουν μέσα στο φως. Ολόγυμνα, και λιάζονται ήσυχα, αναπαμένα, σαν αθλητές.

Πήγαινα κι ως πήγαινα θαρρούσα πως όλη η γης κι ο ουρανός οδοιπορούσαν μαζί μου· έμπαιναν μέσα μου όλα τα γύρα μου θάματα, άνθιζα, γελούσα, αντιδονούσα κι εγώ σαν την κόρδα του δοξαριού· κι η ψυχή μου πώς χάνουνταν την Κυριακή εκείνη κι έσβηνε τιτιβίζοντας στο πρωινό φως, σαν τη σταρήθρα!

Ανέβηκα σ' ένα λόφο κι αγνάντευα πέρα τη θάλασσα, τα φτενά ρόδινα ακρογιάλια, τ' αλαφρογραμμένα νησιά. Τι χαρά είναι ετούτη! μουρμούρισα· πώς κολυμπάει το παρθενικό σώμα της Ελλάδας, κι ανασηκώνεται από τα κύματα και πέφτει επάνω του ο ήλιος, σαν αρραβωνιαστικός! Πώς δάμασε την πέτρα και το νερό και πώς λαγάρισε από την αδράνεια και τη χοντροκοπιά της ύλης, κρατώντας μοναχά την ουσία!

Γύριζα να γνωρίσω την Αττική, έτσι νόμιζα· μα εγώ γύριζα να γνωρίσω την ψυχή μου· στα δέντρα, στα βουνά, στη μοναξιά ζητούσα να βρω και να γνωρίσω την ψυχή μου, μάταια· η καρδιά δε σκιρτούσε· σημάδι ασφαλτο πως δεν έβρισκα αυτό που ζητούσα.

Μια μέρα μονάχα, ένα μεσημέρι, θάρρεψα πως τη βρήκα. Είχα πάει ολομόναχος στο Σούνιο· ήλιος καφτός, είχε μπει το καλοκαίρι, τα πληγωμένα πεύκα έχυναν το ρετσίνι τους κι ο αγέρας μοσχοβολούσε· ένα τζιτζίκι ήρθε και κάθισε στον ώμο μου και κάμποση ώρα οδοιπορούσαμε μαζί· μύριζα όλος σαν πεύκο, είχα γίνει πεύκο, κι άξαφνα, ως ξεπρόβαινα από τον πευκώνα, είδα τις άσπρες κολόνες του ναού του Ποσειδώνα, κι ανάμεσά τους, στραφταλιστή, σκούρα γαλάζια, την άγια θάλασσα. Τα γόνάτά μου κόπηκαν, στάθηκα· ετούτη είναι η Ομορφιά, συλλογίστηκα, ετούτη είναι η αφτέρουγη Νίκη, η κορφή της χαράς, πιο απάνω δεν μπορεί να φτάσει ό άνθρωπος. Ετούτη είναι η Ελλάδα. [...]

Νίκος Καζαντζάκης, Αναφορά στον Γκρέκο,
εκδ. Ελένης Ν. Καζαντζάκη (1982), σελ. 135

Κείμενο II

β. Το έργο *Αναφορά στον Γκρέκο* του Ν. Καζαντζάκη αποτελεί μυθιστορηματική αυτοβιογραφία. Να εντοπίσετε στο κείμενο δύο (2) στοιχεία αυτοβιογραφικού χαρακτήρα.

Μονάδες 8

B3. Χαρακτηριστικό του περιγραφικού λόγου του Καζαντζάκη στο Κείμενο II είναι η χρήση εικόνων που αποδίδονται i. με ονοματικά σύνολα (επίθετο + ουσιαστικά), ii. με ρηματικά σύνολα, iii. με παρομοιώσεις και με εικόνες ακουστικές και οσφρητικές.

Να εντοπίσετε για καθένα από τα παραπάνω εκφραστικά μέσα ένα χωρίο που αναφέρεται στο ελληνικό τοπίο. (10 μονάδες)

Ποια σκοπιμότητα υπηρετεί η ποικιλία αυτή και το πλήθος των περιγραφικών μέσων; (5 μονάδες)

Μονάδες 15

Θέμα Γ

Γ1. Ο αφηγητής του Κειμένου II περιηγείται σε διάφορες τοποθεσίες αναζητώντας να γνωρίσει την Αττική και την ψυχή του. Ποιες σκέψεις σάς προκαλεί αυτός ο τρόπος γνωριμίας με έναν τόπο, εάν τον συγκρίνετε με όσα αναφέρει ο Γ. Γραμματικάκης για τον σύγχρονο οργανωμένο τουρισμό στο παρακάτω απόσπασμα από το Κείμενο I (100-200 λέξεις):

«Όσο για τους 'τουρίστες', λίγοι ενδιαφέρονται για την ελληνική ιδιαιτερότητα. Είναι μάζες μετακινούμενες, που ψάχνουν τον πλαστικό ήλιο και τη φτήνια, ενώ προσθέτουν το δικό τους άχρωμο βλέμμα στις ήδη άχρωμες τουριστικές περιοχές».

Μονάδες 15

Κείμενο II

- δ. Ο συγγραφέας συνδέει στοιχεία του ελληνικού τοπίου με πρόσωπα από τον αρχαίο ελληνικό κόσμο. (2 μονάδες)
- ε. Τα στοιχεία του ελληνικού τοπίου συνδυάζονται σε ένα αρμονικό σύνολο. (2 μονάδες)
- στ. Ο αφηγητής εντυπωσιάζεται από την ευφορία της αττικής γης. (2 μονάδες)
- ζ. Η ομορφιά του ελληνικού τοπίου ολοκληρώνεται στη σύνθεσή του με τα αρχαία ελληνικά μνημεία. (2 μονάδες)

Μονάδες 15